การเมืองเฟื่องภาษา

Politics and Language Proliferation

วรรณี พุทธเจริญทอง

Wannee Budcharoentong

บทคัดย่อ

การเมืองทำให้เกิดการนำคำที่มีความหมายเดิมมาใช้ในความหมายใหม่มากขึ้นในวงการสื่อสารมวลชน เพื่อแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรม ทัศนคติ บุคลิกลักษณะและการบริหารงานของนักการเมืองทั้งหลาย ซึ่งคำที่ใช้ก็จะมีการนำคำที่มีความหมายเดิมอยู่แล้วมาสร้างให้เกิดความหมายใหม่หรืออาจจะสร้างคำใหม่ขึ้นตามบริบทของสังคมการเมืองในขณะนั้น คำต่าง ๆ ที่สื่อมวลชนใช้จะทำให้ผู้เสพที่เป็นผู้อ่านข่าวสารบ้านเมืองอยู่เสมอสามารถเข้าใจและสื่อความหมายได้ เป็นที่น่าสังเกตว่าการเมืองในยุค พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร และหลังจากนั้นได้มีการใช้วาทะทางการเมือง การใช้สัญลักษณ์ และรูปแบบต่าง ๆ ของการเคลื่อนไหวทางการเมืองมากกว่าปกติอย่างเห็นได้ชัดตามสื่อสิ่งพิมพ์

Abstract

Neologisms abounds in the press as the it tries to account for politicians' behavior, attitudes, personalities and administrative abilities. The new words can be formed through conversation or as original coinages to match current affairs. These words help new readers understand the situations. It is notable that, since Thaksin Shinawatra's governments, there have been significantly more neologisms, metaphors and political movement in the press.

บทนำ

จากเหตุการณ์บ้านเมืองที่เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง บ่อยครั้ง ทำให้เกิดการใช้ภาษาที่ใช้ในการสื่อสารของสื่อสารมวลชนในการคิดและการใช้คำขึ้นมาเพื่อให้เกิดการตีความและการสร้างความหมายขึ้นมาใหม่ต่อสาธารณชน

คำใหม่หรือคำที่มีความหมายใหม่ ๆ ซึ่งปรากฏอยู่ในวารสารสื่อสิ่งพิมพ์ หรือวิทยุโทรทัศน์นั้น จึงน่าสนใจในแง่ของการใช้คำว่าในวิธีการใช้หรือให้ความหมายนั้น มีทัศนคติของผู้คิดคำหรือผู้ใช้ว่ามีต่อนักการเมืองหรือความเป็นไปได้ของบ้านเมืองอย่างไร และนำไปใช้สถานการณ์ใดบ้าง ซึ่งคำเหล่านี้ได้ใช้ในวงการเมืองในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน

การศึกษาคำหรือศัพท์ทางการเมืองที่ผู้เขียนได้รวบรวมและจัดกลุ่มการใช้ภาษาทางการเมืองจากบทความเอกสารทางวิชาการของคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) หนังสือพิมพ์รายวันและรายสัปดาห์ ในช่วงระหว่างปี 2543-2553 ซึ่งบางคำอาจจะมีการใช้ก่อนหน้านี้ แต่ยังเป็นที่นิยมอยู่ โดยใช้แนวคิดการสร้างภาพลักษณ์ทางการเมืองที่ว่า "ภาพลักษณ์จะมีขึ้นโดยเกิดจากประสบการณ์ที่เรารับสารและให้คุณค่ากับสิ่งหนึ่งกล่าวคือประสบการณ์ความรู้ข่าวสารที่เราได้รับนั้นจะเป็นส่วนช่วยในการตีความหรือให้ความหมายกับสิ่งเหล่านั้นและประกอบเข้าเป็นภาพลักษณ์ที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ" (เสถียร เชยประทับ, 2540: 176) สำหรับแนวคิดอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับภาษากับการเมืองนั้นพบว่ามีดังนี้

สมบัติ จันทรวงศ์ (2530: 13) กล่าวไว้ว่า "ศัพท์หรือสำนวนที่เกิดขึ้นมีการบัญญัติขึ้นหรือถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลายจนเป็นที่ยอมรับกันเพื่ออธิบายหรือบรรยายแนวคิด (concept) หรือเหตุการณ์ทางการเมือง"

สำหรับความสำคัญของภาษานั้น เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง และอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (บรรณาธิการ, 2547: คำนำ) ได้ให้ข้อคิดว่า "ภาษายังสามารถกำหนดความนึกคิดและสร้างความจริงให้กับคนในสังคมได้ พลังของภาษาสามารถทำให้เกิดภาพอย่างที่ผู้พูดต้องการได้ ภาษาจึงมีส่วนสำคัญต่อการกำหนดท่าทีหรือการตัดสินใจของผู้ฟัง เสมือนหนึ่งว่ามี "อำนาจแฝงเร้น ซ่อนอยู่""

ดังนั้นการใช้ภาษาทางการเมืองจึงเป็นรูปแบบหนึ่งที่เอื้อให้สื่อมวลชนสามารถล้อเลียนเสียดสี ประเมินผลงานและวิจารณ์นักการเมืองได้อย่างเปิดเผยในสื่อสาธารณะอย่างแยบยลผ่านกลวิธีทางภาษาในบริบททางสังคมและการเมืองไทยที่ไม่เอื้อต่อการวิพากษ์วิจารณ์การเมืองอย่างเปิดกว้าง

ในการศึกษาครั้งนี้ได้เลือกใช้เฉพาะแนวคิดการสร้างภาพลักษณ์ทางการเมือง การตั้งสมญานาม การใช้สัญลักษณ์โดยดูลักษณะการใช้คำเป็นเกณฑ์ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 3 แบบคือ

1. การสร้างคำโดยการนำคำที่ใช้อยู่มาใช้ในความหมายใหม่
2. การสร้างคำใหม่
3. การยืมคำมาจากภาษาต่างประเทศ

การใช้ศัพท์ทางการเมืองของสื่อสิ่งพิมพ์นั้นจากการสังเกตการใช้คำจะเห็นได้ว่าสื่อมวลชนจะใช้คำที่ผู้อ่านมีความรู้ ความเข้าใจในความหมายเดิมอยู่แล้ว เมื่อมาใช้ในบริบทใหม่ทำให้เข้าใจได้ไม่ยากซึ่งผู้เขียนมักมีจุดมุ่งหมายที่จะวิจารณ์ หยอกล้อเสียดสีกล่าวกระทบกระเทียบบุคคลหรือพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคล ซึ่งถือว่าเป็นลักษณะเด่นของการเขียนเพื่อให้เกิดความน่าสนใจและตีความหมายโดยนัยของผู้อ่านเอง เนื่องจากบางครั้งเป็นเรื่องที่กล่าวตรง ๆ ไม่ได้ อาจจะทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนหรือได้รับความกระทบกระเทือนจนถึงขั้นฟ้องร้องกันได้

1. การนำคำที่มีความหมายเดิมอยู่แล้วมาใช้ในความหมายใหม่

ความหมายเดิมนั้นคือคำที่มีความหมายปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานหรือคำที่มีการใช้ในความหมายที่ตรงกันแต่เมื่อนำคำนั้น ๆ มาใช้ในความหมายใหม่จะหมายถึง "คำที่มีความหมายทำให้นึกถึงสิ่งอื่น ๆ เพิ่มขึ้นเป็นพิเศษตามประสบการณ์ของผู้ใช้ภาษาและบริบทของคำ" (พรทิพย์ เฉิดเฉินนภา, 2554: 35) และการใช้ศัพท์ทางการเมืองในความหมายใหม่นี้ จากหนังสือพิมพ์ วารสาร และส่วนหนึ่งของเอกสารที่สรุปลักษณะพฤติกรรมที่ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองใช้เพื่อเอาชนะการเลือกตั้งของคณะกรรมการเลือกตั้ง (กกต.) พอสรุปที่ใช้กันมากมี 5 กลุ่มคือ

1.1 การนำคำจากศัพท์ที่เกี่ยวกับการรบ-อาวุธ-ปฏิบัติการทางทหาร

การที่สื่อมวลชนใช้คำศัพท์ที่เกี่ยวกับอาวุธและการทำสงครามมาใช้ในทางการเมืองนั้นทำให้เห็นว่าการเมืองใช้ยุทธวิธีหลายรูปแบบเพื่อที่จะเอาชนะฝ่ายตรงข้ามเฉกเช่น การทำสงครามในสนามรบที่จะต้องหาวิธีการเอาชนะศัตรูให้ได้ ดังนั้นคำที่ใช้ในทางการเมืองมักจะมีลักษณะความหมายเป็นไปในทางลบให้เข้าใจว่าผู้ใช้คำมีทัศนคติไม่ดีต่อนักการเมือง และวิธีการหาเสียงในการลงสมัครรับเลือกตั้งผู้แทนราษฎร เช่น คำว่า เป้ายิงตามความหมายเดิมคือการกำหนดเป้าหมายที่ต้องการยิง แต่ในทางการเมืองหมายถึงการเลือกตั้งในแต่ละเขตที่จะต้องมีการกำหนดเป้าหมายในการคำนวณเงินที่จะนำมาซื้อเสียงในแต่ละพื้นที่ว่าจะมีการใช้เงินมากน้อยเท่าใด หรือคำว่ากระสุนซึ่งหมายถึงอาวุธที่ใช้ยิงหรือสังหารแต่เมื่อมาใช้ในความหมายใหม่หมายถึงเงินที่จะใช้ในการเลือกตั้ง เป็นต้น

นอกจากนั้นก็มีคำที่สื่อมวลชนใช้สำหรับการพาดหัวข่าวค่อนข้างบ่อย เช่น

ปูพรม ความหมายเดิม คือการทิ้งระเบิดจากเครื่องบิน แต่ในทางการเมือง คือการใช้เงินหว่านเข้าไปในกลุ่มเป้าหมาย หรือการเคลื่อนไหวติดต่อไปทั่ว

- "ครม. ทุ่มงบพันล้านให้ กอรมน. **ปูพรม** แก้ปัญหาเศรษฐกิจให้สังคม" (คมชัดลึก 24 มีนาคม 2552)
- "ทักษิณ **ปูพรม** โทรสายตรง น.ป.ช. ทุกกลุ่ม" (มติชน 21 สิงหาคม 2551)

ทิ้งระเบิด หมายถึง การทำให้เกิดความเสียหายในวงกว้างหรือทำให้เกิดความปั่นป่วนขึ้น

- "สนธิ" **ทิ้งระเบิด** ลงราชดำเนิน...สาวกดิ้นพล่าน" (เนชั่น 11 กุมภาพันธ์ 2550)

- "เปิดคำต่อคำ จักรภพ ลาเก้าอี้ ร.ม.ต. **ทิ้งระเบิด** คนในรัฐบาลปันใจ แห่ไปกับฝ่ายตรงข้าม" (มติชน 30 พฤษภาคม 2551)

ขัดตาทัพ ความหมายเดิมคือ "ยกทัพไปตั้งชั่วคราว กันไม่ให้ข้าศึกรุกล้ำเข้ามา; (ปาก) แก้ไขไปพลางๆ ก่อน" (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542, 2546: 18) แต่ในทางการเมือง หมายถึงการส่งคนอื่นในพรรคเข้ามาทำหน้าที่แทนชั่วคราว เป็นลักษณะของการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้าไปพลางๆ ก่อน แต่คนที่มาแทนนี้มักไม่เก่งหรือไม่เป็นที่นิยมเท่าคนก่อน

- "สื่อต่างประเทศเชื่อสมชายผู้นำใหม่ไทยแค่ **ขัดตาทัพ** เตรียมยุบสภาเลือกตั้งใหม่" (มติชน 17 กันยายน 2551)

กระสุนด้าน คำนี้สื่อมวลชนได้นำมาใช้ในหลายความหมาย ส่วนใหญ่จะใช้ในเรื่องเงินที่ใช้แจกซื้อเสียงในการเลือกตั้งแต่ไม่ได้ผลตามคาด และในอีกความหมายก็จะใช้ในเรื่องของการขาดประสิทธิภาพในการทำงาน

- "เลือกนายก อบจ.อุบลฯ เด็กพปช.พ่าย เผยถูก ส.ส.หักหลัง **กระสุนด้าน**" (ผู้จัดการ, ออนไลน์, 2552) **กระสุนด้าน** ในบริบทนี้คือการขาดเงินที่จะนำมาใช้จ่ายในการเลือกตั้ง

- "ประธานวิปรัฐบาล "เย้ย" เหลิม**กระสุนด้าน** ยิงไม่ถึง "อภิสิทธิ์" " (คม ชัด ลึก 19 มีนาคม 2552) **กระสุนด้าน** ในบริบทนี้คือการอภิปรายที่ขาดประสิทธิภาพ

1.2 การนำคำจากศัพท์ที่เกี่ยวกับการแต่งกาย

โดยปกติแล้วการแต่งกายก็คือการ "ตกแต่ง" ร่างกายให้มีความสวยงามมีสีสันและทำให้ผู้สวมใส่ดูดีขึ้น เมื่อนำมาใช้ในศัพท์ที่เกี่ยวกับการเมืองทำให้มีความหมายของการแต่งเติมขึ้นเพื่อปกปิดสิ่งไม่ดี ชั่วร้าย หรือถูกตกแต่งให้ดูสวยงามเกินกว่าความเป็นจริง เช่น

ผัดหน้าทาแป้ง ตามปกติความหมายนี้เป็นความหมายทั่วไปของการแต่งเนื้อแต่งตัวของสตรีเมื่อจะออกไปนอกบ้านก็จะต้องแต่งเนื้อแต่งตัวผัดหน้าทาแป้งให้ดูสวยงาม ในทางการเมืองคือการได้เวลาลงสมัครรับเลือกตั้งใหม่อีกครั้งหนึ่งก็จะต้องเตรียมตัวให้พร้อมหรืออีกนัยหนึ่งคือลักษณะการปัดความรับผิดชอบหรือกลบเกลื่อนความรับผิดเพื่อให้ตนเองดูดี

- "....การตัดสินใจครั้งนี้ท่านตกเป็นเครื่องมือการเมืองให้กับกลุ่มคนที่กำลัง**ผัดหน้าทาแป้ง** เพื่อเตรียมที่จะเข้ามาเสวยอำนาจต่อ หลังจากที่มีรัฐธรรมนูญและการเลือกตั้ง" (แนวหน้า, 20 กุมภาพันธ์ 2550)

สวมเสื้อ คำว่าเสื้อเป็นคำสามัญทั่วๆ ไปที่ผู้คนใช้สวมใส่ตามความพอใจ แต่คำว่า "เสื้อ" ใช้ในความหมายที่เป็นสัญลักษณ์ของพรรคการเมือง ที่อยู่ในสังกัดรับเอานโยบาย ระเบียบ ข้อปฏิบัติของพรรคการเมืองนั้นๆ มาถือปฏิบัติ โดยการเข้าร่วมเป็นสมาชิกหรือสมัครเป็น ส.ส. ในนามพรรคนั้นๆ

- "ในยุครัฐบาลไทยรักไทย อภิรักษ์ โกษะโยธิน **สวมเสื้อ** พรรคประชาธิปัตย์ ลงสู้ศึกเลือกตั้งชนะคู่แข่งพรรคไทยรักไทยมากร่วม 911,441 คะแนน" (คมชัดลึกออนไลน์, 2552)

1.3 การนำคำจากศัพท์ที่เกี่ยวกับการแข่งกีฬา

เมื่อใช้คำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับการกีฬา มักมีความหมายโดยรวมที่ให้ความรู้สึกของการแบ่งพรรคแบ่งพวก มีการแข่งขันกัน เหมือนกีฬาที่มีแพ้ชนะ มีกฎเกณฑ์กติกาต่างๆ เช่น

คืนสนาม หมายถึงการกลับเข้ามาสมัครเป็น ส.ส. อีกครั้งหนึ่ง หลังจากที่หยุดลงเลือกตั้งไปหลายสมัย เหมือนนักกีฬาที่ฝีมือดีเลิกราไปและหวนกลับมาเล่นอีกครั้ง

- "อีกไม่นานเกินรอบ้านเลขที่ 111 คงจะได้**คืนสนาม**เข้ามาฝากฝีไม้ลายมืออีกครั้ง" (มติชน, 16 มกราคม 2552)

ใบแดง หมายถึงการถูกคณะกรรมการเลือกตั้งวินิจฉัยว่าเป็นการกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง ถ้าผิดชัดเจน มีเจตนาก็จะห้ามลงสมัครเป็นระยะเวลาตามเวลาที่คณะกรรมการเลือกตั้งกำหนด เปรียบเหมือนผู้ตัดสินให้ใบแดงนักฟุตบอลล์ที่เล่นผิดกติกาซ้ำอีกหรือเล่นรุนแรง

- "กกต. วินิจฉัยให้**ใบแดง** "บุญจง" หลังมีหลักฐานการร้องเรียนเรื่องการทุจริตเลือกตั้ง" (สยามรัฐ, 23 สิงหาคม 2552)

ใบเหลือง หมายถึงการถูกคณะกรรมการเลือกตั้งวินิจฉัยให้ ส.ส. ลงสมัครเลือกตั้งใหม่ เพื่อให้ประชา**ชน**ตัดสินใจใหม่อีกครั้ง จากกรณีที่ทำความผิดยังไม่ชัดเจน เหมือนนักฟุตบอลล์ได้ใบเหลืองเตือนจากผู้ตัดสินการเล่นให้ระวัง

- "ฝ่ายสืบสวน กกต.เตรียมชง 3 **ใบเหลือง** "อุดร-สุโขทัย-อยุธยา"" (คมชัดลึก, 6 กรกฎาคม 2552)

1.4 การนำคำจากศัพท์ที่เกี่ยวกับโสเภณี

โดยปกติโสเภณีคือภาพลักษณ์ของมนุษย์ที่ถูกทำให้เป็นสินค้าซื้อขายกันได้ เมื่อนำมาใช้ทางการเมืองก็ให้ความหมายในเรื่องของการขายสิทธิขายเสียง และ ส.ส. ที่ขายตัวเพื่อหวังเงินที่เกิดจากการดูดคนเข้าพรรค เช่น

ตกเขียว ความหมายเดิมคือวิธีการที่นายทุนให้เงินแก่ชาวนาชาวไร่กู้ เมื่อข้าวในนาผลัดใบหรือลำไยเริ่มมีลูก.....หรือหมายถึงการที่พ่อแม่รับเงินจากนายทุน ซึ่งจ่ายให้เป็นค่าตัวเด็กผู้หญิงซึ่งยังเรียนไม่จบไว้ล่วงหน้า เมื่อเรียนจบแล้ว นายทุนจะมารับตัวเด็กไป เพื่อค้าประเวณีเป็นการใช้หนี้แทน (พจนานุกรมอิเล็กทรอนิกส์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542) ในทางการเมือง หมายถึงการเจรจาล่วงหน้าคล้ายกับเป็นการจองตัว ส.ส. นั้นไว้ก่อนโดยการจ่ายเงินล่วงหน้า เพื่อซื้อตัว ส.ส. จากพรรคการเมืองเดิมก่อนยุบสภา

- "บุญจง" ปัดข่าวจ่าย 3 ล้าน **ตกเขียว** เด็กเพื่อไทยแจง ส.ส. อีสานแห่ร่วมงาน "ภูมิใจไทย" แค่ร่วมแสดงความยินดี (ประชาทรรศน์, 16 มกราคม 2552)

เรียกแขก คือการกำหนดให้บุคคลในพรรคที่มีผู้นิยมมากช่วยกันออกหาเสียงช่วยผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือการให้บุคคลที่ผู้คนนิยมมาช่วยระดมคนให้ทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง

- "...ท่ามกลางความพยายามปลุกม็อบเสื้อแดงให้กระปรี้กระเปร่า โดยเฉพาะมุขเก่าที่ขายการโฟนอินของอดีตนายกรัฐมนตรี พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร มาเป็นตัว**เรียกแขก**" (สยามรัฐ, 20 มกราคม 2552)

ขายตัว หมายถึงใช้เรียก ส.ส. ที่ขาดอุดมการณ์ยอมย้ายพรรคเพื่อเงิน

- "ขณะที่ประพันธ์ นัยโกวิท" ชื้อดีต ส.ส. เร่**ขายตัว** ยังเป็นแค่ข่าว แต่ถ้ามีหลักฐานก็เข้าไปจัดการ" (ผู้จัดการ, ออนไลน์, 2550)

1.5 การนำคำอื่นๆ มาใช้

คำเหล่านี้แม้จะไม่สามารถจัดกลุ่มได้ แต่ก็มีความสำคัญในแง่ของการสื่อความหมายที่เป็นที่นิยมและใช้สื่อความเข้าใจได้ เช่น

อุ้มหมู หมายถึง "การจัดพาหนะ รับ-ส่ง ผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งโดยไม่เก็บค่าโดยสาร ซึ่งเป็นการกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง " (เอกสารการทำผิดการเลือกตั้งของ ก.ก.ต)

ล้วงลูก หมายถึง การเข้าไปก้าวก่ายงานหรือพยายามเข้าไปมีบทบาทกับงานของผู้อื่น

- "ด้าน "บุญจง" ยังไม่เคยแทรกแซง **ล้วงลูก** โยกย้ายข้าราชการอ้างเหตุผลเดิม เพื่อความเหมาะสมโบ้ยเป็นอำนาจของปลัดกระทรวง" (ผู้จัดการ, ออนไลน์, 2552)

กาวใจ คือ คนกลางที่ช่วยสมานฉันท์ให้ทั้งสองฝ่ายญาติดีกัน

- "มนูญกฤต-พัลลภ ประสานเสียง **กาวใจ** พันธมิตรฯ-รัฐบาล" (มติชน, ออนไลน์, 2551)

รากหญ้าหรือรากแก้ว คำนี้ใช้กันมากในสมัยปัจจุบัน พจนานุกรมคำใหม่ เล่ม 1 ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2550: 7) ได้ให้ความหมายไว้ว่า "น. ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศซึ่งมีฐานะยากจนและด้อยโอกาสทางสังคม

คนที่เป็นรากสำคัญของประเทศ เช่น รัฐบาลมีนโยบายปลดหนี้ให้กลุ่มรากแก้ว (ใช้แทนคำว่ารากหญ้าตั้งแต่ พ.ศ. 2549)"

นกแล คำนี้เป็นชื่อวงดนตรีอิสระที่อดีตอาจารย์ผู้สอนโรงเรียนพุทธิโสภณ จังหวัดเชียงใหม่เป็นผู้ควบคุมวงตั้งเมื่อปี 2523 โดยเริ่มต้นจากการคัดเด็กมาเป็นนักดนตรีวงดุริยางค์ และให้เด็ก ๆ แต่งกายชุดชาวเขาและเพลงที่สร้างชื่อเสียงจนเป็นที่รู้จักและโด่งดังไปทั่วเมื่อปี 2528 คือ "หนุ่มดอยเต่า" เมื่อนำมาใช้เป็นศัพท์ทางการเมืองก็หมายถึงบุคคลที่สมัคร ส.ส. ต้องออกทุนทรัพย์และเสียงของตัวเองโดยที่ไม่ได้รับการสนับสนุนใด ๆ จากพรรคที่ตนเองสังกัดอยู่

- "ที่สุดจะมี ส.ส. **นกแล** จำนวนหนึ่งไหลออกจากกลุ่มไทยรักไทย ในช่วงปลายเดือนกรกฎาคมเพราะไม่มั่นใจอนาคตทางการเมืองของพรรคใหม่" (เซี่ยงเส้าหลง" และทีมข่าวการเมือง, 25 มิถุนายน 2550)

เจาะยาง คือการเปิดโปงเรื่องราวหรือการทำลายความน่าเชื่อถือ

- "จำลองซัดรัฐบาล **เจาะยาง**บิ๊กจิ๋ว ยังไม่ตอบจะเจรจาต่อหรือไม่ "(มติชน, 4 ตุลาคม 2551)

2. การใช้สมญานาม

"สมญานาม[สมยา] น. ชื่อที่ตั้งให้กร่อนมาจากคำว่า สมัญญา" (ราชบัณฑิตยสถาน, 2530: 513) สมญานามของนักการเมืองก็คือการตั้งชื่อให้นักการเมืองใหม่ โดยอาจจะเอาชื่อจริงชื่อเล่นของนักการเมืองนั้นมาใช้หรือการให้สมญานามจากพฤติกรรม ภูมิลำเนาเดิม เหตุการณ์ที่เกี่ยวข้อง รูปร่าง หน้าตา บุคลิกของบุคคลผู้นั้น เพื่อสื่อทัศนคติของสื่อมวลชนที่มีต่อนักการเมืองได้อย่างแยบยล นอกจากนี้สื่อมวลชนไทยยังได้มีธรรมเนียมปฏิบัติในการตั้งสมญานามนักการเมืองประจำปีกล่าวคือ ในช่วงสิ้นปีสื่อมวลชนประจำทำเนียบรัฐบาลจะประชุมเพื่อตั้งสมญานามปีละประมาณ 10 สมญานามให้แก่รัฐมนตรี และสื่อมวลชนประจำรัฐสภาก็จะตั้งสมญานามให้แก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ธรรมเนียมปฏิบัตินี้เริ่มต้นในปี พ.ศ. 2523 และได้ปฏิบัติสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน (วีระ เลิศสมพร, 2546)

ในการตั้งสมญานามนั้น บางครั้งจะใช้การ "เล่นเสียง" พยัญชนะและสระ เพื่อให้เกิดการคล้องจองและจำง่ายแล้ว "ก็ยังจะพบว่าการเล่นกับความหมายเป็นคุณลักษณะที่พบในสมญานามทุกสมญานาม หัวใจสำคัญของการตั้งสมญานามคือการสร้างรูปภาษาที่สั้นกระชับ แต่สามารถสื่อความหมายได้อย่างชัดเจนและแยบยล" (ศิริพร ภักดีผาสุข, 2549: 247) แม้นในบางครั้งการตั้งสมญานามอาจจะกระทบกระเทือนและสร้างความไม่พอใจให้แก่นักการเมืองอยู่บ้าง แต่โดยส่วนใหญ่แล้วนักการเมืองก็ไม่ได้ติดใจถือสาเอาความดังเช่น พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร กล่าวกับผู้สื่อข่าวว่า

"ไม่เป็นไรเป็นการเล่นสนุกของสื่อมวลชน เรื่องฉายาอย่าไปสนใจเพราะเป็นเรื่องสนุกสนานของพวกหนู ๆ ก็ว่ากันไป..." (บทสัมภาษณ์ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร อ้างใน วีระ เลิศสมพร, 2546: 266) ซึ่งผู้เขียนจะขอรวบรวมเฉพาะช่วงรัฐบาลไทยรักไทยจนถึงช่วงรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ที่มีการใช้สมญานามกันมากทั้งจากตัวบุคคลและกลุ่มการเมือง

2.1 สมญานามเฉพาะตัวบุคคล

นายหัวชวน คำว่านายหัวเป็นคำภาษาถิ่นใต้หมายถึงผู้ใหญ่ ผู้เป็นที่เคารพและเป็นสมญานามของนายชวน หลีกภัย ซึ่งเป็นนักการเมืองจากภาคใต้

โอบามาร์ค เป็นคำที่สื่อมวลชนใช้เรียกนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เพื่อเลียนเสียงคำว่า โอบามา ซึ่งดำรงตำแหน่งเป็นประธานาธิบดีสหรัฐฯ ในเวลาใกล้เคียงกับนายอภิสิทธิ์ เป็นนายกรัฐมนตรี (มาร์คเป็นชื่อเล่นของนายอภิสิทธิ์)

หล่อใหญ่-หล่อเล็ก หมายถึง นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์และหล่อเล็ก

หมายถึงนายอภิรักษ์ โกษะโยธิน อดีตผู้ว่ากรุงเทพมหานคร ซึ่งตั้งจากลักษณะเด่นทางด้านรูปลักษณ์ของนักการเมืองทั้งสอง เนื่องจากทั้งคู่สังกัดพรรคการเมืองเดียวกันและชื่อก็คล้ายคลึงกันจึงมักจะได้รับการกล่าวถึงคู่กันโดยการใช้การเล่นพยัญชนะซ้ำกันและคำตรงข้าม

นายใหญ่-นายหญิง หมายถึง พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร และคุณหญิงพจมาน ชินวัตร ขณะดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและเป็นหัวหน้าพรรคไทยรักไทย และโดยเฉพาะคุณหญิงพจมาน เป็นที่ทราบกันว่าเป็นผู้อยู่เบื้องหลังและมีบทบาทในการควบคุมการเคลื่อนไหวภายในพรรคและรัฐบาลจึงได้รับความเกรงใจอย่างยิ่งจาก ส.ส. ในพรรค ดังนั้นสมญานามจึงใช้คำซ้ำโดยการเล่นพยัญชนะตัว น. และ ญ. ในพยางค์แรกและพยางค์หลัง

สามสีภูเขาทอง เป็นสมญานามของนายไตรรงค์ สุวรรณคีรี ตามคำแปลของชื่อและนามสกุล

ขุนแคน เป็นสมญานามของนายอดิศร เพียงเกษ ผู้เป็นนักการเมืองจากภาคอีสานผู้ชื่นชอบการเดี่ยวแคน ซึ่งแคนเป็นเครื่องดนตรีจากภาคอีสาน

จมูกชมพู่ เป็นสมญานามของนายสมัคร สุนทรเวช ซึ่งมีลักษณะจมูกคล้ายชมพู่ผ่าซีก

เติ้งเสียวหาร สมญานามของนายบรรหาร ศิลปอาชา ที่เลียนชื่อมาจากเติ้งเสียวผิง อดีตนายกรัฐมนตรีประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งมีรูปร่างเตี้ยเหมือนกัน

2.2 สมญานามตามลักษณะและพฤติกรรม

คนหน้าเหลี่ยม เป็นสมญานามที่ตั้งขึ้นตามลักษณะของใบหน้าของ พ.ต.ท.ทักษิณ และเนื่องจากในช่วงที่ พ.ต.ท.ทักษิณ เป็นนายกรัฐมนตรีมีข่าวคราวเรื่องความไม่สุจริตหลายเรื่องและการเข้ามาก้าวก่ายในองค์กรอิสระประกอบกับการเปิดโปงการบริหารงานของ พ.ต.ท.ทักษิณ ของนายสนธิ ลิ้มทองกุล ทำให้เกิดกระแสความไม่พอใจอย่างรุนแรงของประชาชนเป็นผลให้มีกลุ่มนิสิตนักศึกษาเดินขบวนโจมตีและสหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย ทำโปสเตอร์วาดรูปลายเส้นหน้า พ.ต.ท.ทักษิณ ด้านบนเขียนข้อความ “เหลี่ยมจัด” ด้านล่างมีคำว่า “Getout” เป็นรูปที่ใช้สัญลักษณ์ของการต่อต้าน พ.ต.ท.ทักษิณ

ทักษิณ-ทศหมึก ในสมัย พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรีนั้น พ.ต.ท.ทักษิณได้ใช้อำนาจบริหารเข้าไปก้าวก่ายและมีผลประโยชน์ทับซ้อนในหน่วยงานราชการทำให้การบริหารงานเมืองเป็นเหมือนเผด็จการประชาธิปไตยทำให้นายแก้วสรร อติโพธิ สว. กรุงเทพฯ ให้ฉายาพฤติกรรมนี้ว่า “เป็นปลาหมึกที่ยึดสภา, ก.ล.ต., ยึดดาวเทียมโทรทัศน์บวกกับการเป็นทศกัณฐ์ 10 หน้า” (บุญเลิศ ช้างใหญ่, 2550: 82)

เนติบริกร สมญานามของนายวิษณุ เครืองาม รองนายกรัฐมนตรี ผู้ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านกฎหมายชั้นแนวหน้าของประเทศ และเป็นมือกฎหมายให้รัฐบาลมาหลายชุดในมุมมองของสื่อมวลชน นายวิษณุ “มีความสามารถทางกฎหมายในการพลิกแพลงให้รัฐบาลมีความชอบธรรมและได้เปรียบฝ่ายที่เห็นแตกต่างจากรัฐบาล” (วีระ เลิศสมพร, 2546: 267) จะเห็นได้ว่าการใช้คำบริกรมีความหมายในเชิงลบทำให้นึกถึงผู้ที่ทำงานเพื่อแลกกับค่าตอบแทนเป็นสำคัญ

มือปราบสายเดี่ยว เป็นสมญานามของ ร.ต.อ. ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์ ที่มีชื่อเสียงจากการกวดขันสถานบริการให้เปิดและปิดตามที่กฎหมายกำหนดและกวดขันไม่ให้วัยรุ่นเข้าไปมั่วสุมในสถานบริการ ทำให้เป็นที่ชื่นชมของผู้ปกครองเป็นอย่างมาก คำว่าสายเดี่ยวมีความหมายถึงวัยรุ่นที่นิยมแต่งกายใส่เสื้อสายเดี่ยวเป็นแฟชั่นในขณะนั้น

มีดโกนอาบน้ำผึ้ง สมญานามของนายชวน หลีกภัย อดีตนายกรัฐมนตรีและอดีตหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ นายชวนมีความโดดเด่นในการใช้วาทศิลป์ที่เฉียบคม และน้ำเสียงที่นุ่มนวลอ่อนโยนของนายชวนนั้นสื่อมวลชนเปรียบว่าเหมือนมีดโกนอาบน้ำผึ้ง และนายชวนยังได้สมญานามอื่นๆ อีก เช่น **ชวนเชื่องช้า** โดยใช้การเล่นเสียงพยัญชนะชื่อจริงและลักษณะการทำงานบริหารราชการของนายชวนที่เน้นหลักการมากจนกระทั่งผลการทำงานล่าช้า

ยุทธตู้เย็น เป็นสมญานามของนายยงยุทธ ติยะไพรัช ส.ส. จังหวัดเชียงราย ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่ง

โฆษกรัฐบาลพรรคไทยรักไทยได้นำกำลังตำรวจเข้าล้อมจับ และระดมยิงบุคคลในบ้านศตกูรมะ เนื่องจากเข้าใจผิดว่าเจ้าของบ้านค้ายาบ้า แต่โชคดีที่คนในบ้านรอดตาย เพราะได้อาศัยตู้เย็นเป็นโล่กำบังตัวไว้ได้ เหตุการณ์เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม 2547

ยี้ห้อยร้อยยี่สิบ เป็นสมญานามของนายเนวิน ชิดชอบ ซึ่งมีสัมผัสระหว่างพยางค์กลางคือ "ห้อย" และ "ร้อย" ซึ่งที่มาของสมญานามนี้ที่ใช้คำว่ายี้นั้นหมายถึงคนที่น่ารังเกียจหรือคนที่ไม่ชอบ ส่วนคำว่าห้อยนั้นเป็นลักษณะของอวัยวะปากบนใบหน้า ร้อยยี่สิบคือจำนวนเงินที่ถูกตำรวจจับได้ว่าเหน็บไปกับแผ่นพับหาเสียงเลือกตั้งปี 2538 ที่จังหวัดบุรีรัมย์

ซานต้าแม้ว สมญานามของ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ที่ชอบใช้เงินหว่านไปทุกที่ เพื่อหวังผลทางการเมือง เปรียบเทียบกับซานตาคลอสที่แจกของขวัญ และคำว่า "แม้ว" เป็นชื่อฉายาที่เพื่อนนักเรียนโรงเรียนเตรียมทหารรุ่นที่ 10 ตั้งให้

บ้านเลขที่ 111 คือกรรมการบริหารของพรรคไทยรักไทย จำนวน 111 คน ที่ถูกศาลพิพากษาให้ยุบพรรคไทยรักไทย ทำให้ผู้เป็นกรรมการบริหารก็ต้องหลุดพ้นจากตำแหน่งและถูกห้ามลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลา 5 ปี

แก๊งออพโฟร์ ใช้เรียกกลุ่มที่ทรงอิทธิพลในรัฐบาลของนายสมัคร สุนทรเวช ในกลุ่มนี้ประกอบด้วยนายเนวิน ชิดชอบ นายสมัคร สุนทรเวช น.พ.สุรพงศ์ สืบวงศ์ลี และนายธีรพล นพรัมภา ซึ่งเคยเป็นคำที่ใช้เรียกในกลุ่มขบวนการเร็ดการ์ดของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่นางเจียงชิง ผู้เป็นภริยาของเหมา เจ๋อ ตุง เป็นหัวหน้าสมัยเรืองอำนาจ

2.3 สมญานามกลุ่มการเมืองและพรรคการเมือง

ในสมัยรัฐบาลพรรคไทยรักไทยที่มี พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรีช่วงปี 2546-2549 ก่อนรัฐประหาร 19 กันยายน 2549 นั้น พรรคไทยรักไทยประกอบด้วยพรรคเล็กพรรคน้อยที่เข้ามาร่วมจัดตั้งรัฐบาลด้วย และจากการบริหารงานในพรรคก็ทำให้เกิดการแบ่งกลุ่มอำนาจเพื่อการต่อรองและคานอำนาจในพรรคเกิดขึ้น สื่อมวลชนก็ได้ให้สมญานามแก่กลุ่มต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตามลักษณะของสถานที่ (ภาค-จังหวัด) ที่หัวหน้ากลุ่มสังกัดอยู่เป็นการ "เล่น" กับความหมายที่เป็นนามนัย (metonymy) ในการใช้คำหรือวลีซึ่งบ่งบอกคุณสมบัติหรือลักษณะเด่นของสิ่งหนึ่งสิ่งใดมาแสดงแทนสิ่งนั้นทั้งหมด (ศิริพร ภักดีผาสุข, 2549: 247)

ภาคเหนือ

กลุ่มวังบัวบาน เป็นกลุ่มของนายสุริยะ จึงรุ่งเรืองกิจ สมศักดิ์ เทพสุทิน และนางเยาวภา วงศ์สวัสดิ์

วังบัวบาน เป็นชื่อวังน้ำที่อยู่เบื้องล่างชะง่อนสูงบริเวณเหนือน้ำตกห้วยแก้วของจังหวัดเชียงใหม่และคนไทยส่วนใหญ่จะรู้จักชื่อนี้ดีจาก "เพลงวังบัวบาน" ที่มีมัณฑนา โมรากุล เป็นผู้ขับร้อง อัดแผ่นเสียง สื่อมวลชนจึง "เล่น" คำนี้กับกลุ่มการเมืองภาคเหนือที่เป็นกลุ่มของนางเยาวภา วงศ์สวัสดิ์

กลุ่มเชียงราย กลุ่มของนายยงยุทธ ติยะไพรัช ซึ่งเป็น ส.ส. ของจังหวัดเชียงราย

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

กลุ่มวังพญานาค กลุ่มของนายสุวิทย์ คุณกิตติ นายพินิจ จารุสมบัติ และนายปรีชา เลาหพงศ์ชนะ การที่สื่อมวลชนให้สมญานามกลุ่มนี้ว่าวังพญานาค เพื่อแสดงถึง ส.ส. ที่มาจากจังหวัดหนองคายและจังหวัดนครพนมที่จังหวัดเหล่านี้ได้มีปรากฏการณ์ของบั้งไฟพญานาคริมฝั่งแม่น้ำโขงในช่วงของการออกพรรษาซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีในหมู่นักท่องเที่ยวจึงใช้ลักษณะเด่นของจังหวัดเป็นสมญานามของกลุ่ม

ภาคตะวันออก

กลุ่มชลบุรี กลุ่มของนายสนธยา คุณปลื้ม ส.ส. จังหวัดชลบุรี ลูกชายของนายสมชาย คุณปลื้ม (กำนันเป๊าะ) ผู้มีอิทธิพลกว้างขวางเป็นที่รู้จักกันดีของจังหวัดชลบุรี

กลุ่มวังน้ำเย็น กลุ่มของนายเสนาะ เทียนทอง ตั้งชื่อตำบลวังน้ำเย็น อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว ซึ่งถือเป็นฐานธุรกิจ และการเมืองดั้งเดิมของนายเสนาะ

กลุ่มบ้านริมน้ำ กลุ่มของนายสุชาติ ตันเจริญ ซึ่งมักจะประชุมสมาชิกกลุ่มเป็นประจำที่บ้านของนายสุชาติ ซึ่งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา

ภาคใต้

พรรคสะตอ, ค่ายสะตอ เป็นสมญานามที่สื่อมวลชนใช้กับพรรคประชาธิปัตย์ เพราะพรรคประชาธิปัตย์มี ส.ส. สังกัดพรรคที่มาจากภาคใต้เกือบทั้งหมด การใช้คำสะตอนั้น เนื่องจากสะตอเป็นพืชประจำถิ่นของภาคใต้ เป็นที่รู้จักและนิยมรับประทานกันอย่างแพร่หลาย จึงใช้เป็นเครื่องหมายประจำภาค

กลุ่มสัจจานุภาพ เป็นกลุ่มของ นพ.แวมาฮาดี แวดาโอ๊ะ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดนราธิวาส ที่มาของชื่อนั้น นพ.แวมาฮาดี ได้แถลงถึงความหมายของคำว่าสัจจานุภาพว่า หมายถึง “กลุ่มความจริงที่มีอานุภาพ หรือทรงพลัง และสามารถปฏิบัติได้ ภายใต้สโลแกน ประสานพลังคนรุ่นใหม่ สร้างภาคใต้ให้ร่มเย็น” (ไทยรัฐ, 24 กันยายน 2550)

3. ลักษณะของคำศัพท์ใหม่ทางการเมืองปัจจุบัน

การปฏิวัติ 19 กันยายน 2549 ได้สะท้อนให้เห็นปัญหาทางการเมือง ที่ทำให้เกิดความขัดแย้งในบ้านเมือง ประชาชนเกิดการแบ่งฝ่ายขึ้นระหว่างฝ่ายที่สนับสนุน พ.ต.ท.ทักษิณ ในนโยบายประชานิยมกับฝ่ายที่ต้องการขับไล่อิทธิพลของ พ.ต.ท.ทักษิณ ที่มีข่าวว่าทำให้เกิดการคอร์รัปชั่นและเกิดการเอื้อประโยชน์ให้กับธุรกิจของตนเองและพวกพ้อง เกิดกลุ่มพันธมิตรขึ้นมาต่อต้านรัฐบาลและกลุ่ม น.ป.ช. ที่สนับสนุนรัฐบาล ทำให้เกิดคำและข้อความที่สื่อถึงการแบ่งฝ่ายให้เห็นอย่างชัดเจน เช่น

3.1 การใช้คำแสดงสัญลักษณ์ในการแบ่งฝ่าย

สัญลักษณ์ (Symbol) ตามความหมายของพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมายว่า [สันยะ] สิ่งที่กำหนดนิยมกันขึ้นเพื่อให้ใช้หมายความแทนอีกสิ่งหนึ่ง ดังนั้นสัญลักษณ์ที่ใช้ก็เป็นทั้งนามธรรมและรูปธรรมซึ่งลักษณะสัญลักษณ์แบ่งเป็น 2 ลักษณะคือ สัญลักษณ์ที่เป็นสากลและสัญลักษณ์เฉพาะ การขัดแย้งทางการเมืองทำให้มีการใช้สัญลักษณ์เฉพาะขึ้นของแต่ละฝ่ายเพื่อใช้เป็นเครื่องหมายในการสื่อความกันขึ้นดังเช่น

ฝ่ายเสื้อแดง คือฝ่าย น.ป.ช. (แนวร่วมประชาธิปไตยขับไล่เผด็จการแห่งชาติ) ซึ่งเป็นฝ่ายสนับสนุนรัฐบาลพรรคพลังประชาชน มีแกนนำคือนายจตุพร พรหมพันธ์ นายณัฐวุฒิ ไสยเกื้อ นายวีระ มุกสิกพงศ์ และนายจักรภพ เพ็ญแข

ฝ่ายเสื้อเหลือง คือฝ่ายพ.ธ.ม. (พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย) มีแกนนำคือ พลตรีจำลอง ศรีเมือง นายสนธิ ลิ้มทองกุล นายไชยวัฒน์ สินสุวงศ์ นายสมศักดิ์ โกศัยสุข นายพิภพ ธงไชย นายสมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์ นายเทิดภูมิ ใจดี นายสุริยะใส กตะศิลา และนายอมร อมรรัตนานนท์ ซึ่งเป็นฝ่ายขับไล่รัฐบาลที่พวกเขาเห็นว่ารัฐบาลขาดความชอบธรรมในการบริหารบ้านเมือง

ฝ่ายเสื้อน้ำเงิน คือพรรคภูมิใจไทยที่ใช้เสื้อสีน้ำเงินเป็นสัญลักษณ์ เป็นกลุ่มการทำงานเฉพาะกิจภายใต้การควบคุมของนายเนวิน ชิดชอบ

ฝ่ายเสื้อหลากสี คือประชาชนทั่ว ๆ ไป ที่มารวมตัวกันภายใต้การนำของ นพ.ตุลย์ สิทธิสมวงศ์ เพื่อแสดงจุดยืนในการปกป้องสถาบัน และไม่เห็นด้วยกับการกระทำที่รุนแรงของขบวนการต่าง ๆ

มือตบ เป็นอุปกรณ์พลาสติกรูปมือหลายหลากสีสันประกบกัน 3 ชิ้น มีด้ามถือใช้สั่นหรือเคาะทำให้เกิดเสียงแทนการใช้มือตบ ซึ่งฝ่าย พ.ธ.ม. ได้นำเอามาใช้แทนการตบมือ ระยะแรก ๆ เป็นการนำเข้าจากจีนที่ได้ผลิตขายในการแข่งขันกีฬาโอลิมปิคที่กรุงปักกิ่ง

ตีนตบ เป็นอุปกรณ์พลาสติกรูปเท้าคนของฝ่าย น.ป.ช. ซึ่งผลิตขึ้นในประเทศเลียนแบบมือตบของฝ่าย พ.ธ.ม. เพื่อแสดงพลังการต่อต้าน

การใช้สัญลักษณ์เหล่านี้ทำให้เกิดเป็นคำเรียกของกลุ่มต่าง ๆ ที่เคลื่อนไหวทางด้านการเมืองปัจจุบัน

3.2 การใช้คำที่ให้เห็นลักษณะการบริหารบ้านเมืองในสมัย พ.ต.ท.ทักษิณ-นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ

ระบอบทักษิณเมื่อ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีมีปรากฏการณ์ใหม่หลายประการเกิดขึ้นซึ่งสะท้อนให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของสังคมการเมืองไทยอย่างมีนัยสำคัญ เป็นต้นว่าการดำเนินนโยบายแบบประชานิยม การประกาศสงครามกับความยากจน ยาเสพติด การปฏิรูประบบราชการไปสู่การบริหารประเทศแบบซีอีโอและนโยบายเอื้ออาทรต่าง ๆ เพื่อสร้างคะแนนนิยมและสร้างความหวังแก่ประชาชน แต่ในขณะเดียวกันก็เกิดผลประโยชน์ทับซ้อน (conflict of interest) หลายประการด้วยกันตลอดจนการบริหารงานที่เข้าไปแทรกแซงระบบงานของราชการทำให้เกิดการใช้คำที่มีความหมายแฝงในเชิงลบหลายคำด้วยกันซึ่งส่วนใหญ่นักวิชาการคิดคำขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือในการวิพากษ์วิจารณ์ทางอ้อม บุคคลแรกที่เป็นผู้บัญญัติศัพท์ “ระบอบทักษิณ” คือ “ดร.เกษียร เตชะพีระ” อาจารย์คณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (บุญเลิศ ช้างใหญ่, 2550: 26) หมายถึงการปกครองของทักษิณและเพื่อทักษิณอย่างขาดธรรมาภิบาลในการปกครองประเทศ ไร้จริยธรรม เต็มด้วยการทุจริตคอร์รัปชั่น โดยไม่สนใจกฎหมายและแทรกแซงองค์กรอิสระทั้งหลาย

ทักษิโณมิกส์ (Thaksinomics) คือนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาลเป็นคำที่ใช้คู่ขนานไปกับระบอบทักษิณในการพัฒนาระดับรากหญ้า เช่น การพักหนี้เกษตรกร การให้สินเชื่อธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (เอสเอ็มอี) การแปลงสินทรัพย์เป็นทุนการศึกษาโครงการ 1 อำเภอ 1 ทุน การออกหวยบนดิน และ 30 บาทรักษาทุกโรค เป็นต้น

ประชานิยม (Populism) คือการสร้างความนิยมในหมู่รากหญ้า โดยอ้างว่าเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบฐานราก คือการให้กองทุนกู้ยืม การประกาศสงครามกับความยากจนและยาเสพติด การปฏิรูประบบราชการไปสู่การบริหารประเทศแบบซีอีโอ และการประกันสุขภาพ เป็นต้น

ประชาวิวัฒน์ เป็นโครงการที่นายกรณ์ จาติกวณิช รัฐมนตรีคลังเป็นผู้ริเริ่ม และถือเป็นนโยบายของพรรค โดยเป็นวิธีการบริหารแบบใหม่ “คิดนอกกฎ บริหารนอกกรอบ” ซึ่งจะแตกต่างจากประชานิยมของพรรคเพื่อไทย ที่กำหนดโดยนักการเมือง เพื่อเอาใจประชาชน มุ่งเน้นไปที่จุดประสงค์ในการหาเสียง “แต่ประชาวิวัฒน์ของพรรคประชาธิปัตย์ จะทำให้คนไทยทุกคนได้ประโยชน์...คนจนจะได้มีโอกาสในการทำมาหากิน มีรายได้ที่เพิ่มขึ้น ลดความเหลื่อมล้ำในสังคม” (กรณ์ จาติกวนิช, กรุงเทพธุรกิจออนไลน์, 2553)

ประชาวิวัฒน์ คือการขึ้นเงินเดือนของข้าราชการและรัฐวิสาหกิจ การให้เงินกู้ ดอกเบี้ยต่ำแก่อาชีพผู้ขับจักรยานยนต์รับจ้าง การศึกษาเล่าเรียนฟรี ในระดับชั้นประถม-มัธยม การใช้ไฟฟ้าและน้ำประปาฟรี ตลอดจนบริการรถเมล์ฟรี แก่ผู้มีรายได้ต่ำ เป็นต้น

คิดใหม่-ทำใหม่ เป็นคำขวัญของพรรคไทยรักไทย เมื่อเข้ามาเป็นรัฐบาล จึงจำเป็นต้องนำเสนอนโยบายใหม่ ๆ ให้แตกต่างจากรัฐบาลเดิม

คอร์รัปชั่นเชิงนโยบาย เป็นการปรับเปลี่ยนการคอร์รัปชั่นแบบเดิม ๆ ที่ชักเปอร์เซ็นต์จากโครงการต่าง ๆ มาเป็นการใช้นโยบายของรัฐบาลแอบแฝงผลประโยชน์ของตัวเอง เช่น ในกรณีเปลี่ยนแปลงค่าสัมปทานโทรศัพท์มือถือที่ต้องให้ส่วนแบ่งรายได้แก่รัฐบาลมาเป็นภาษีสรรพสามิตแทน

ซุกหุ้น เป็นการกล่าวหาถึงพฤติกรรมของ พ.ต.ท.ทักษิณและครอบครัวที่ถูกกล่าวหาว่าหลีกเลี่ยงภาษีจากการซื้อขายหุ้น โดยการทำนิติกรรมอำพรางรูปแบบต่าง ๆ เช่นให้คนใช้และพนักงานขับรถถือหุ้นแทน

3.3 การยืมคำจากภาษาต่างประเทศ

ซีอีโอ (Chief Executive Officer) หมายถึงผู้บริหารขององค์กรภาครัฐหรือภาคเอกชนที่มีอำนาจสูงสุดในการตัดสินใจในสมัยของ พ.ต.ท.ทักษิณ เป็นนายกรัฐมนตรีได้ใช้การบริหารงานแบบธุรกิจเอกชนมาใช้ในภาครัฐ คือการให้ผู้ว่าราชการซีอีโอ มีอำนาจในการตัดสินใจโดยไม่จำเป็นต้องรอความเห็นจากหน่วยเหนือ

นอมินี (Nominee) หมายถึง "บุคคลหรือองค์กรที่ถูกใช้ชื่อดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ของเจ้าของตัวจริง" (พจนานุกรมคำใหม่ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2550: 87) ในที่นี้หมายถึงรัฐบาลพรรคพลังประชาชนซึ่งมีนายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรีที่บริหารงานภายใต้การกำกับของ พ.ต.ท.ทักษิณ

โฟนอิน (Phone In) คำนี้เป็นที่กล่าวขวัญกันอย่างมากในการชุมนุมของคนเสื้อแดง (น.ป.ช.) ที่ราชมังคลาสถาน หัวหมาก เมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2551 ในการรับฟังการปราศัยข้ามทวีปผ่านทางโทรศัพท์ของ พ.ต.ท.ทักษิณ โดยอ้างกับผู้ที่สนับสนุนว่าไม่ได้รับความยุติธรรม และโดนกลั่นแกล้ง

วอร์รูม (War Room) หมายถึง "ห้องที่ใช้วางแผนสั่งการ และควบคุมการทำงานของกองทัพ" (พจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2552: 102) ในทางการเมือง หมายถึงห้องหรือสถานที่บัญชาการ ซึ่งทางการเมืองมักจะใช้ในกรณีที่มีการประชุมลับหรือเตรียมแผนงานต่าง ๆ ของพรรคหรือกลุ่ม

วิป (Whip) หมายถึง "ผู้ดูแล, ผู้ประสานงานในพรรคการเมือง" (พจนานุกรม ฉบับมติชน, 2547: 809) ซึ่งจะแบ่งเป็นประธานวิปฝ่ายค้าน-รัฐบาล ทำหน้าที่ประสานงานและควบคุมการออกเสียงลงมติภายในพรรค

3.4 การใช้วาทะเพื่อสื่อความหมาย ทัศนคติและบทบาททางการเมือง

ในช่วงสมัย พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี และหลังจากพ้นอำนาจไปแล้วนั้นมีการใช้คำพูดทางการเมืองที่มีความหมายในเชิงอุปลักษณ์ "ที่ใช้เปรียบเทียบแนวคิดหนึ่งกับอีกแนวคิดหนึ่งแตกต่างกันออกไป โดยแนวคิดหนึ่งถูกใช้เป็นต้นแบบของอีกแนวคิดหนึ่ง อุปลักษณ์ไม่เพียงแต่เปรียบเทียบความคล้ายคลึงระหว่างแนวคิดหรือของสองสิ่งที่แตกต่างกัน แต่ยังก่อให้เกิดการถ่ายโอนคุณสมบัติบางประการของแนวคิดหนึ่งไปยังอีกแนวคิดหนึ่ง" (Saced, 1997: 302-3 อ้างถึงในศิริพร ภักดีผาสุก, 2547: 86) และณัฐพร พานโพธิ์ทอง (2542: 278) ได้กล่าวว่า "อุปลักษณ์จึงสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการแสดงทัศนะวิจารณ์การเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะว่าความกำกวมของอุปลักษณ์ช่วยให้สามารถหลีกเลี่ยงการวิจารณ์โดยใช้ภาษาอย่างตรงไปตรงมาในขณะที่ยังสามารถสื่อความหมายและทัศนคติได้อย่างลึกซึ้งแยบยล"

ดังนั้นการใช้วาทะเพื่อแสดงถึงเหตุการณ์ทางการเมืองจึงต้องใช้วิจารณญาณและความรู้ทางด้านข่าวสารมาใช้ในการตีความก็จะช่วยสื่อความเข้าใจได้เช่น

โจรกระจอก เป็นคำพูดของ พ.ต.ท.ทักษิณ กรณีระเบิดหลายครั้งในภาคใต้ว่าเป็นการกระทำของกลุ่มโจรใต้ที่ไม่ได้สลักสำคัญอะไร (ซึ่งต่อมาคำนี้กลายเป็นคำเย้ยหยัน พ.ต.ท.ทักษิณ ที่ประเมินสถานการณ์ภาคใต้ต่ำกว่าความเป็นจริง)

เอื้ออาทร เป็นคำที่รัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ใช้แทนคำว่าสงเคราะห์ "จึงเป็นวาทกรรมความจนใหม่ ที่คนจนได้ถูกวางฐานะที่ดูเสมือนเสมอกับนายกรัฐมนตรี ได้รับความรักความอาทรจากรัฐ ไม่ใช่อยู่ที่ฐานะที่ต่ำต้อยกว่าในสังคมที่ต้องได้รับการสงเคราะห์จากรัฐ" (เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง และอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2547: 32) ได้แก่ โครงการเอื้ออาทรต่าง ๆ ของรัฐ เช่น บ้าน คอมพิวเตอร์ แท็กซี่ สายการบิน เป็นต้น

อารยะขัดขืน คือการขัดขืนหรือต่อต้านอย่างคนมีอารยธรรม (พจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2550: 174) เป็นคำที่กลุ่มพันธมิตรใช้ในการต่อสู้กับรัฐบาลด้วยมือเปล่าและปลุกระดมประชาชนเพื่อต่อต้านรัฐบาลที่ขาดความชอบธรรมในการบริหารประเทศ

ยุทธศาสตร์ดาวกระจาย คือการแบ่งกลุ่มคนของฝ่ายพันธมิตรในการเคลื่อนขบวนไปยังสถานที่ต่าง ๆ เพื่อบอกความเป็นจริงให้แก่สังคมและเชิญชวนประชาชนให้เข้าร่วมในการเดินขบวนด้วย

อหิงสา อโหสิ เป็นคำกล่าวของกองทัพธรรมนำโดยพระโพธิรักษ์ แห่งสันติอโศก คือการประท้วงที่ไม่ใช้ความรุนแรงและใช้ธรรมะในการกล่อมเกลาจิตใจ

ผู้มีบารมีนอกรัฐธรรมนูญ เป็นคำกล่าวหาของ พ.ต.ท.ทักษิณ ในการกล่าวหาบุคคลชั้นสูงที่เข้ามายุ่งเกี่ยวกับการเมือง

มือที่มองไม่เห็น (Invisible-Hand) เป็นคำที่ อาดัม สมิต ปรมาจารย์ทางเศรษฐศาสตร์ เป็นผู้ใช้คำนี้ในหนังสือชื่อ "โภคทรัพย์ของชาติ" (Wealth of Nations) ในปี 1776 ซึ่งความหมายในทางเศรษฐศาสตร์นั้น คือราคาของทุกอย่างถูกกำหนดได้ตามอุปสงค์ และอุปทานเสมือนหนึ่งมี "มือที่มองไม่เห็น" มาบงการให้ทุกสิ่งทุกอย่างเป็นไปอย่างที่เป็นอยู่ ต่อมาคำ ๆ นี้ ก็ได้เป็นคำอุปมา ที่ใช้ในวงการเมือง โดยผู้มีอำนาจ หรือผู้สนับสนุนอดีตนายกฯ ทักษิณ ตลอดจนตัวอดีตนายกฯ ทักษิณ เองมักจะใช้คำนี้ในลักษณะกระทบกระเทียบว่า "มือที่มองไม่เห็น" เข้ามาบงการในการจัดตั้งรัฐบาลใหม่ การชุมนุมต่อต้าน การยุบพรรค การรัฐประหาร เป็นต้น

โหวตโน (Vote No) เป็นคำที่พันธมิตรใช้ในการรณรงค์ต่อต้านการเลือกตั้ง (หลังนายกฯ อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ แจ้งว่าจะมีการยุบสภาและจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่) เพราะไม่ต้องการให้นักการเมืองเก่า ๆ เข้ามามีบทบาทในการบริหารประเทศอีก เนื่องจากประเทศไทยมีการคอร์รัปชั่นกันอย่างมากมาย ทำให้เป็นการกัดกร่อนการพัฒนาประเทศ พันธมิตรจึงต้องการปลุกคนไทยให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง แต่ไม่ต้องลงคะแนนเสียงให้ใครหรือพรรคใด เพื่อเป็นการแสดงถึงพลังประชาชนที่เบื่อหน่ายต่อการเมือง ที่ไม่ได้พัฒนาให้เป็นความหวังของประชาชนได้เลย

บทสรุป

คำและสำนวนที่สื่อมวลชนใช้เพื่อแสดงถึงพฤติกรรม ทัศนคติ หน้าที่การงาน ชื่อ นามสกุล ตำแหน่ง และสถานการณ์ในช่วงของการมีบทบาททางการเมืองของนักการเมืองนั้นนับว่าเป็นหลักฐานทางภาษาที่ใช้บันทึกประวัติศาสตร์ทางการเมืองของไทยที่ผ่านมาได้อย่างดี โดยคำที่ใช้จากการศึกษาในสื่อสิ่งพิมพ์และเอกสารจากการเลือกตั้งของคณะกรรมการเลือกตั้ง (กกต.) ที่ใช้คำระบุการกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งนั้นพบว่าช่วงเวลาการลงสมัครหาเสียงเลือกตั้งและหลังจากได้รับการเลือกตั้งแล้วจะมีลักษณะการใช้คำที่มีความหมายเดิมอยู่แล้วมาใช้ในความหมายใหม่ค่อนข้างมาก เพราะคำที่มีความหมายเดิมนั้นเป็นคำที่ผู้อ่านมีความรู้ความเข้าใจดีอยู่แล้วจึงตีความได้ไม่ยากและบางคำก็เป็นคำที่สื่อมวลชนใช้กันมานาน

นอกจากนั้นก็มีการใช้คำใหม่ ๆ เพื่อใช้ในการตั้งสมญานามแสดงเหตุการณ์ของบ้านเมือง การบริหารประเทศของผู้นำประเทศตลอดจนคำพูดของฝ่ายการเมืองที่สื่อมวลชนได้นำมาใช้เพื่อการล้อเลียน ก็มีลักษณะการใช้ภาษาภาพพจน์หลายลักษณะด้วยกันไม่ว่าจะเป็นอุปลักษณ์ นามนัย การเล่นเสียงพยัญชนะ สระ เพื่อให้เกิดความคล้องจองและจำง่ายและการใช้คำต่างประเทศของสื่อมวลชนก็จะเลือกใช้คำที่มีความหมายโดยตรงทางด้านการบริหารและทางการเมืองที่เข้าใจกันดี เนื่องจากอาจจะหาคำไทยที่เหมาะ ๆ ไม่ได้ จะเห็นได้ว่าตราบใดที่การเมืองยังคงเป็นเรื่องของอำนาจ อิทธิพลและผลประโยชน์ การต่อสู้และความขัดแย้งทางการเมืองก็จะคงมีอยู่อย่างไม่มีที่สิ้นสุดและเราก็คงจะได้เห็นภาษาที่เข้ามามีบทบาทในการสื่อความหมายที่แฝง "นัย" ต่าง ๆ ให้ผู้อ่านได้ขบคิดและศึกษากันต่อไปอีก

บรรณานุกรม

กฤษดาวรรณ หงส์ลดารมภ์ และจันทิมา เอียมานนท์. (บรรณาธิการ). (2549). *มองสังคมผ่านวาทกรรม.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง และอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (บรรณาธิการ). (2547). *รู้ทันภาษา รู้ทัน การเมืองทักษิณ สมัยใหม่.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ขอคิดด้วยคน.

บุญเลิศ ช้างใหญ่. (2550). *วาทกรรม: กำมะลอ.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.

เปิด...27 วิชามารปูทางชนะเลือกตั้ง. (2009). *เอกสารทางวิชาการของคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.)* [online] Available from: http://hilight.kapook.com/view/17728.

พรทิพย์ เฉิดฉินนภา. (2554). การใช้ภาษา. ใน: *การใช้ภาษาไทย 1.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542.* กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์

ราชบัณฑิตยสถาน. (2550). *พจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 1.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แม็คจำกัด.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2552). *พจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 2.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อุลตร้าไวโอเร็ตจำกัด.

วีระ เลิศสมพร. (2546). *ชื่อ ฉายา และสมญานามทางการเมืองไทย พ.ศ. 2475-2547 เล่ม 3.* เชียงใหม่: พงศ์สวัสดิ์การพิมพ์

ศิตานันท์ มีดี. (2548). *การใช้ภาษาและกลวิธีการเขียนคอลัมน์ซุบซิบการเมืองในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย ปีพุทธศักราช 2542-2546.* วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุรศักดิ์ เทพบุญ. (2547). *ภาษาใหม่กับการเมืองไทย.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นครธรรมการพิมพ์.

เสถียร เชยประทับ. (2540). *การสื่อสารกับการเมือง: เน้นสังคมประชาธิปไตย.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อุเทน เอกปัญญาวัฒน์. (2550). การเมืองไทยในระดับแนวหน้า. *มติชน* 28(1374): 8.